

Chương IV

ANKEN

Bao gồm các phần sau

- 1) Định nghĩa**
- 2) Danh pháp**
- 3) Điều chế**
- 4) Tính chất vật lý**
- 5) Tính chất hóa học**

Theo IUPAC

Số thứ tự nhánh-tên nhánh-số thứ tự nối đôi-tên mạch chính

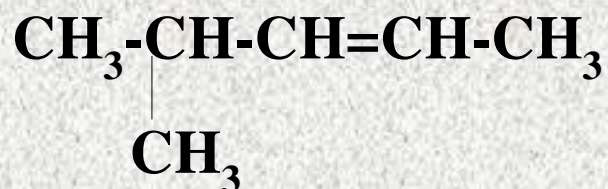
Đánh số:

- ❖ **Mạch chính là mạch dài nhất có chứa nối đôi**
- ❖ **Mạch chính được đánh số sao cho nối đôi có số thứ tự nhỏ nhất và số thứ tự của mạch nhánh càng nhỏ càng tốt**

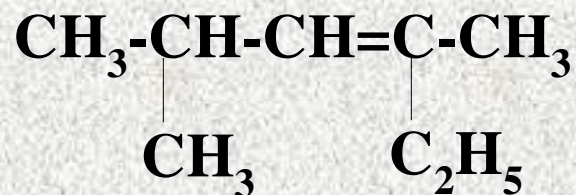
ANKEN

Danh pháp

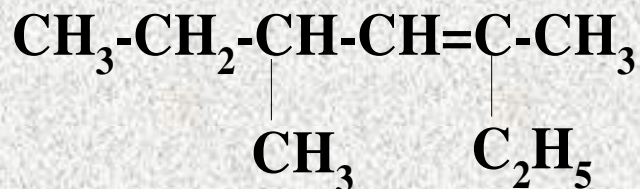
Bài tập 1: xác định danh pháp của các hợp chất sau

4-metyl-2-penten

2,4-dimetyl-3-hexen

3,5-dimetyl-3-hepten

ANKEN

Danh pháp

Theo tên thông thường

Thay vần en thành ylen

$\text{CH}_2=\text{CH}_2$ eten, etylen

$\text{CH}_3-\text{CH}=\text{CH}_2$ propen, popylen

ANKEN

Danh pháp

Tên gốc   **ankenyl**

$\text{CH}_2=\text{CH}-$ etenyl (vinyl)

$\text{CH}_3-\text{CH}=\text{CH}-$ 1-propenyl

$\text{CH}_2=\text{CH}-\text{CH}_2-$ 2-propenyl, (allyl)

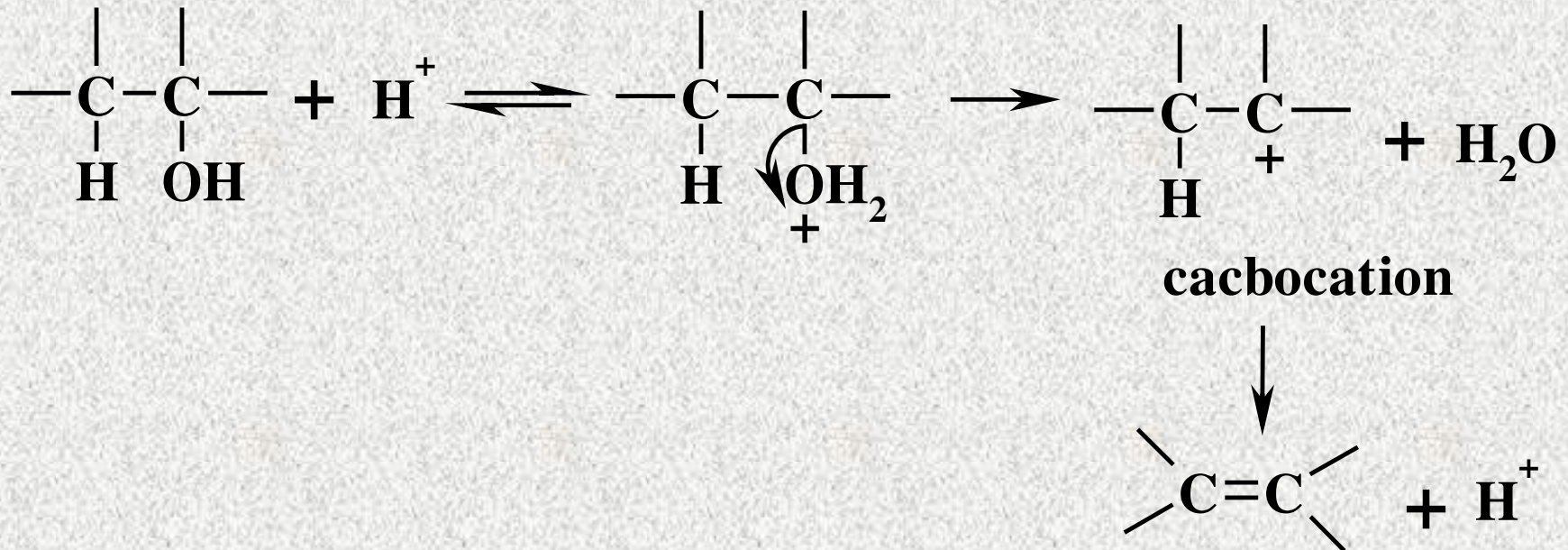
ANKEN

Phương pháp điều chế

1. Khử nước từ ancol

Xúc tác : axit (thường dùng H_2SO_4)

Cơ chế: tách loại E_1

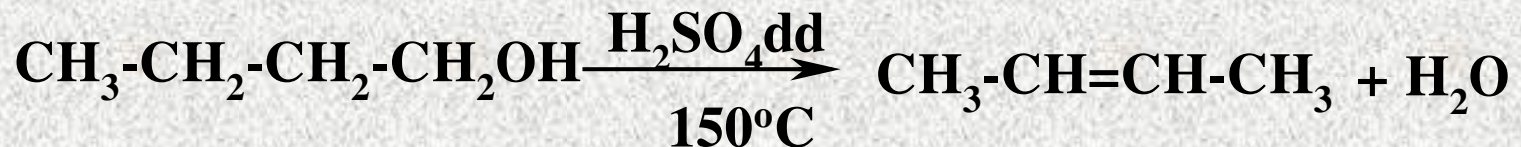
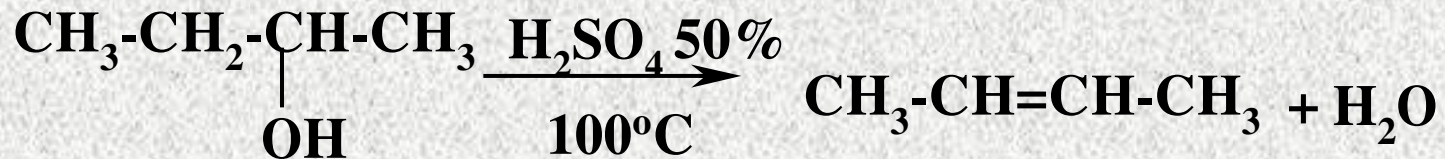
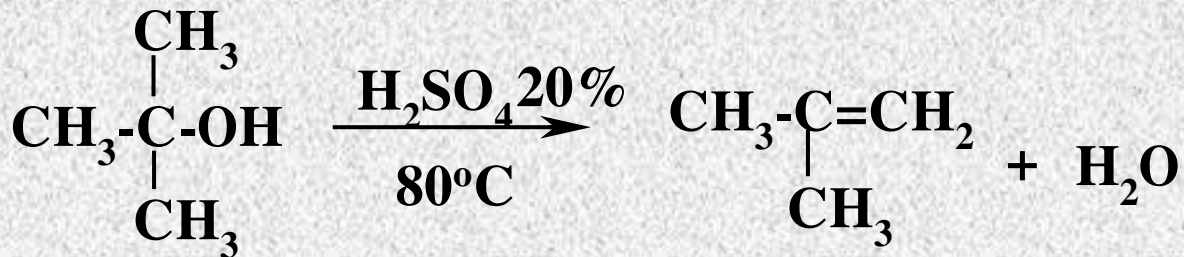

ANKEN

Khử nước từ ancol

Đặc điểm phản ứng

➤ Khả năng tách nước của ancol bậc 3 > ancol bậc 2 > ancol bậc 1

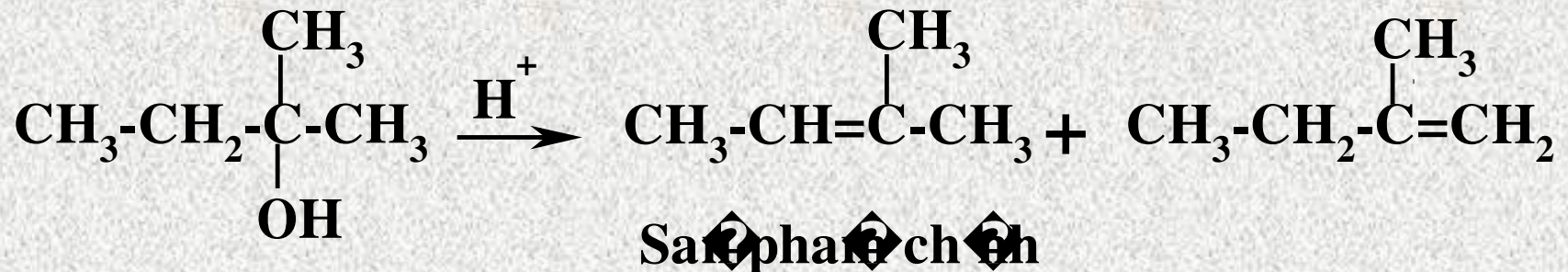
ANKEN

Khử nước từ ancol

Đặc điểm phản ứng

- Tách nước tạo sản phẩm chính là anken bền hơn

Bài tập 2: Xác định sản phẩm chính của phản ứng

ANKEN

Khử HX

Đặc điểm phản ứng

➤ Vì theo cơ chế E₁ nên có thể có sản phẩm chuyển vị

Bài tập 5: Xác định sản phẩm chính của phản ứng

ANKEN

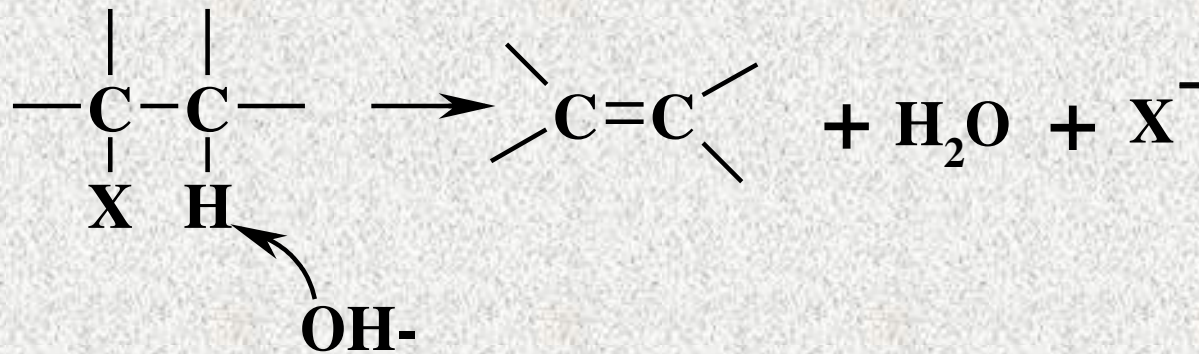
Phương pháp điều chế

---

2. Khử HX của halogenua ankyl

- **Xúc tác** : Bazơ (thường là KOH) trong môi trường ancol (thường là etanol)

- **Cơ chế** : theo cơ chế tách loại E₂

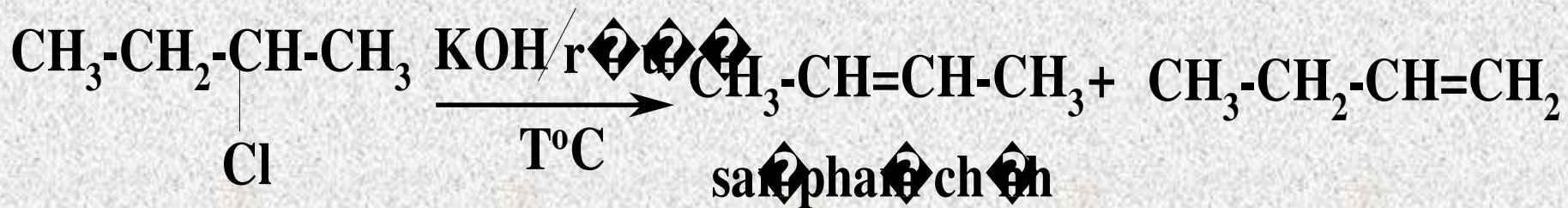
ANKEN

Khử HX

Đặc điểm phản ứng

➤ Tách HX tạo sản phẩm chính là anken bền hơn

Bài tập 4: Xác định sản phẩm chính của phản ứng

ANKEN

Khử HX

Đặc điểm phản ứng

➤ Vì theo cơ chế E₂ nên không có sản phẩm chuyển vị

Bài tập 5: Xác định sản phẩm chính của phản ứng

Một sản phẩm

ANKEN

Khử HX

Xét khả năng phản ứng

❖ Với RX có cùng gốc R thì tách $\text{HI} > \text{HBr} > \text{HCl} > \text{HF}$

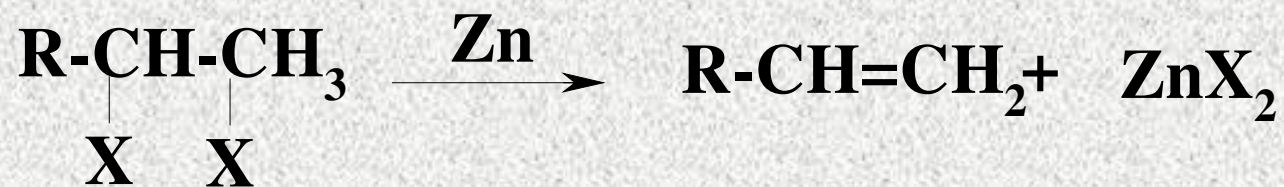
❖ Với RX có cùng gốc X thì tách HX ở R bậc 3 > R bậc 2 > R bậc 1

ANKEN

Khử X₂

---

3. Tách X₂ từ α dihalogenua

ANKEN

Hidro hóa ankin

---

4) Hidro hóa ankin

ANKEN

Tính chất hóa học

Do trong anken, mật độ điện tử ở nối đôi lớn nên

- Các cation, các gốc tự do vào nối đôi (phản ứng cộng hợp halogen, hidrohalogen, nước, hidro...)**
- Oxi hóa ở nối đôi**

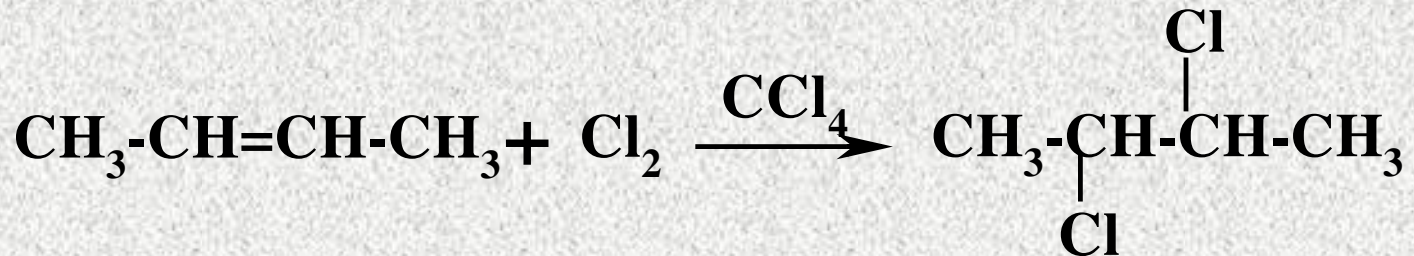
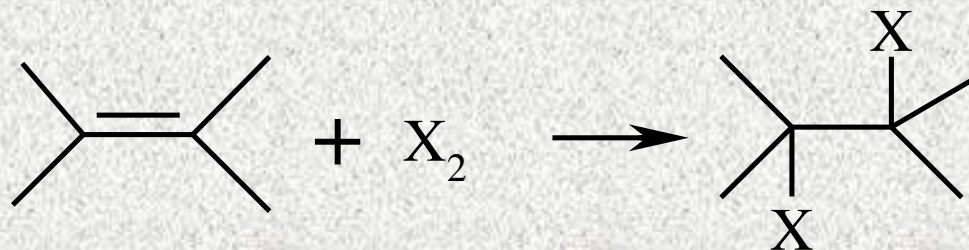
ANKEN

Tính chất hóa học

Phản ứng cộng hợp

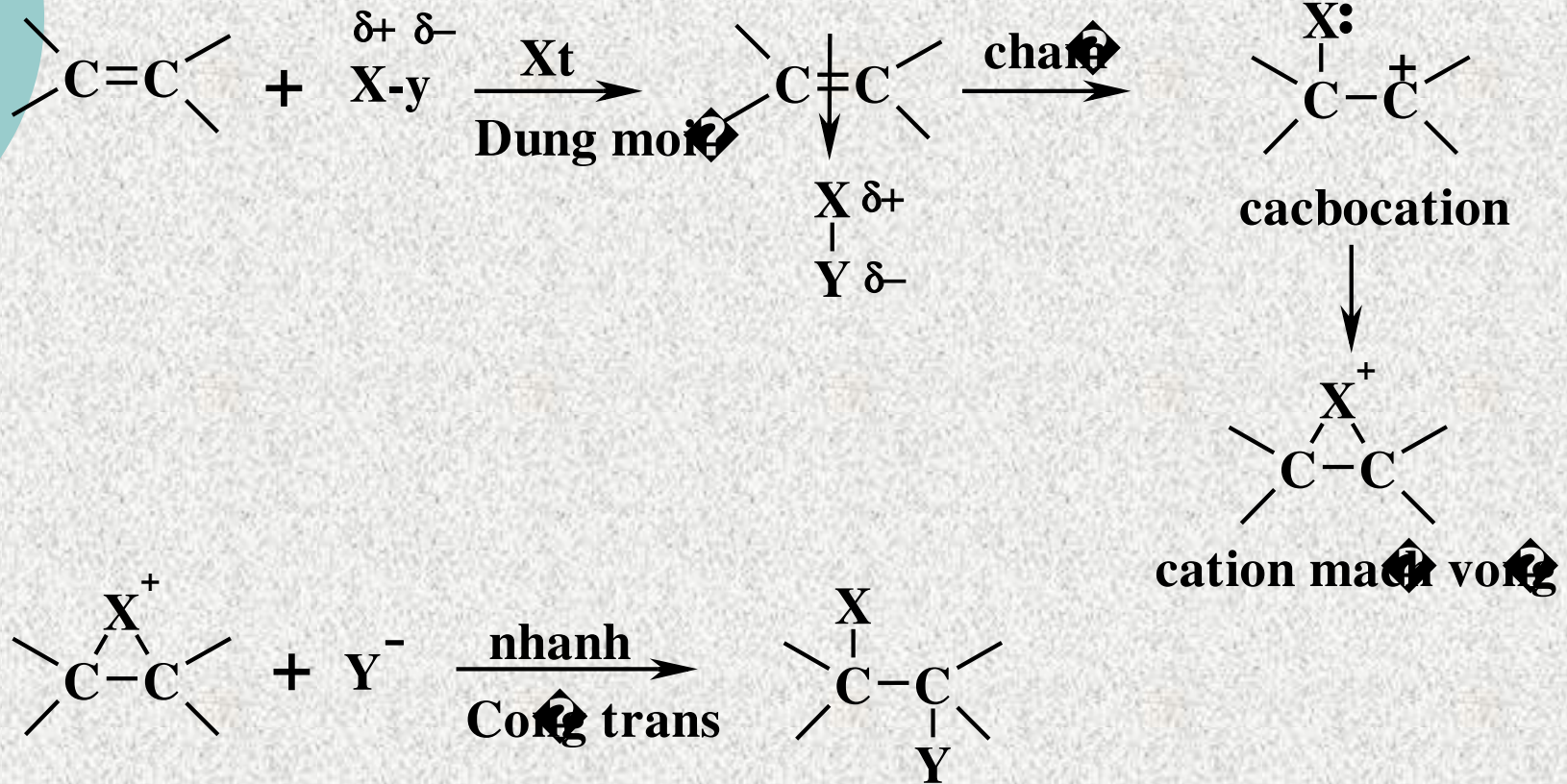
1. Cộng halogen

ANKEN

1. Cộng halogen

Cơ chế: A_E

ANKEN

1. Cộng halogen

Xét khả năng phản ứng

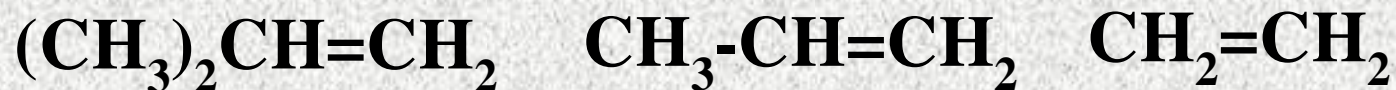
- **Phản ứng cộng halogen thường thực hiện với brom, clo**
- **Mật độ điện tử ở liên kết đôi càng lớn, sự tấn công của X⁺ càng dễ, phản ứng càng dễ xảy ra**

ANKEN

1. Cộng halogen

Bài tập 6 :Xét khả năng phản ứng A_E của các hợp chất

ANKEN

Cộng hidro halogenua

---

2. Cộng hidro halogenua

- *Cơ chế* : cộng ái điện tử A_E (cộng trans)

- *Quy tắc cộng* :

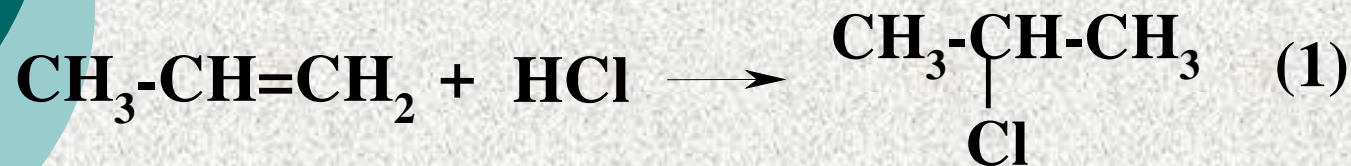
H^+ (của HX) sẽ cộng hợp vào cacbon nào của nối đôi sao cho tạo thành **cacbocation bền hơn**

ANKEN

Cộng hidro halogenua

Bài tập 9: xác định các sản phẩm chính của các phản ứng

ANKEN

Cộng hidro halogenua

Xét khả năng phản ứng:

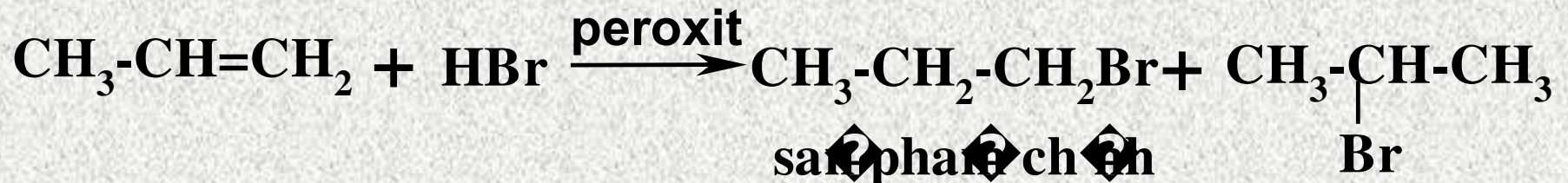
- Với cùng một anken thì cộng $\text{HI} > \text{HBr} > \text{HCl} > \text{HF}$
- Với cùng một HX thì anken nào có mật độ điện tử ở liên kết đôi càng lớn thì phản ứng càng dễ.

Bài tập 10 : so sánh khả năng phản ứng 3>1>2

ANKEN

Cộng HBr

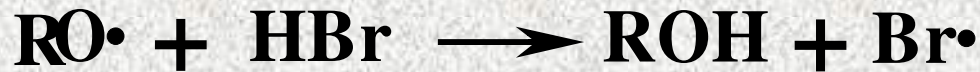
3. Cộng HBr khi có mặt của O_2 hay hợp chất peroxit (peroxit benzoyl, H_2O_2 ..)

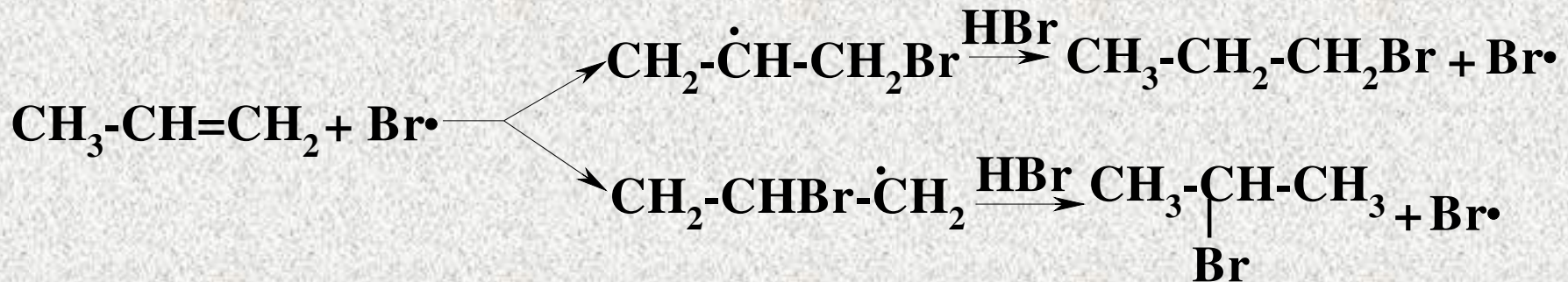

- Cơ chế : cộng gốc tự do A_R

Giai đoạn khởi đầu

Giai đoạn truyền

ANKEN

Cộng HBr

- Đặc điểm phản ứng:

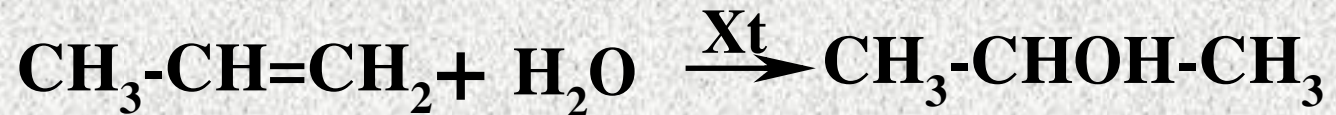
❖ Chỉ xảy ra khi cộng HBr vào anken có mặt peroxit (HCl, HI không cho phản ứng này)

ANKEN

Phản ứng hidrat hoá anken

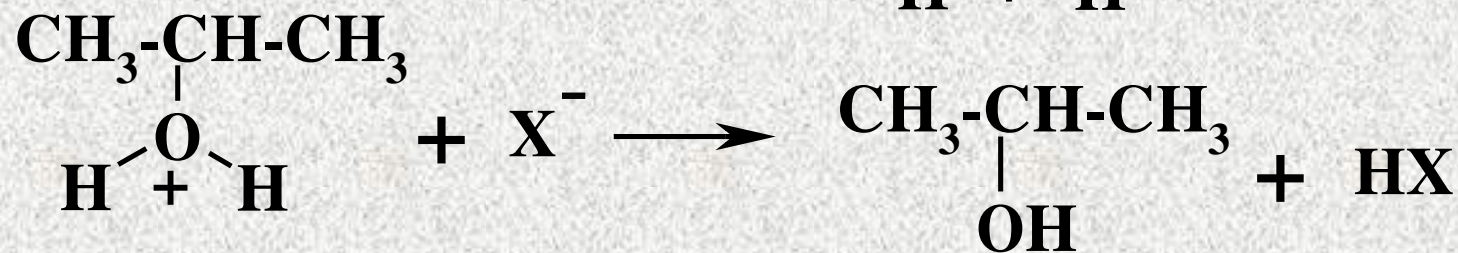
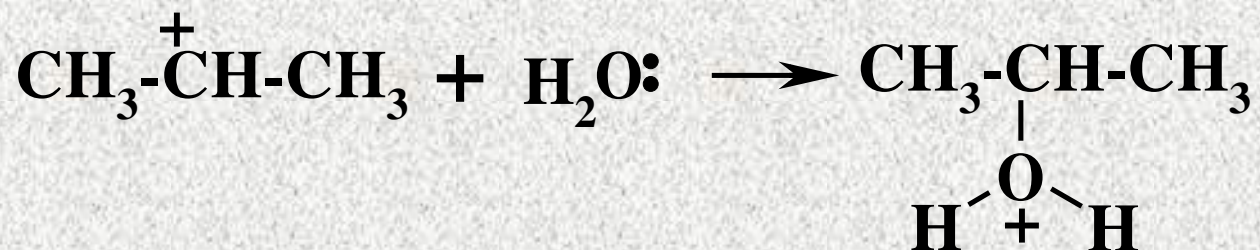
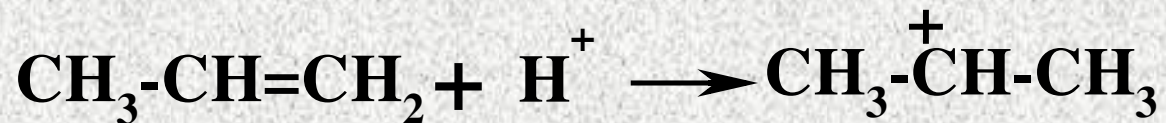
4. Phản ứng hidrat hoá anken

- *Xúc tác* : axit HX hay H_2SO_4

- *Cơ chế* A_E

Cơ chế

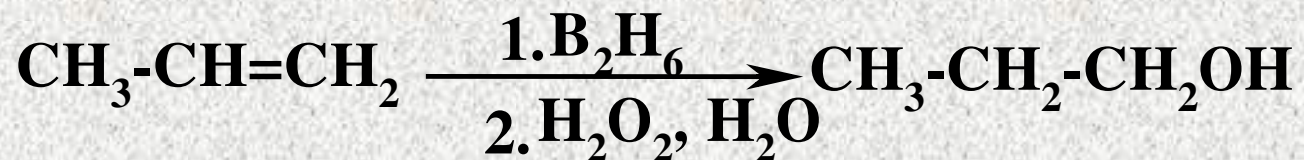
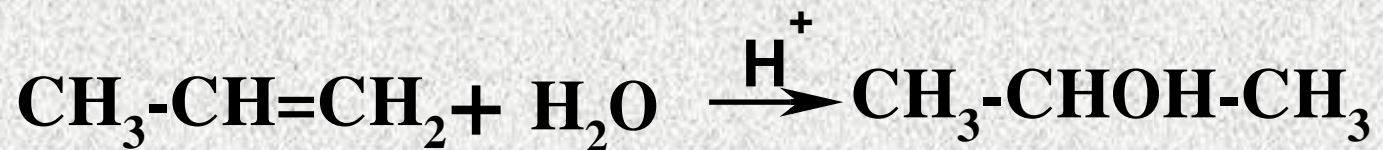

ANKEN

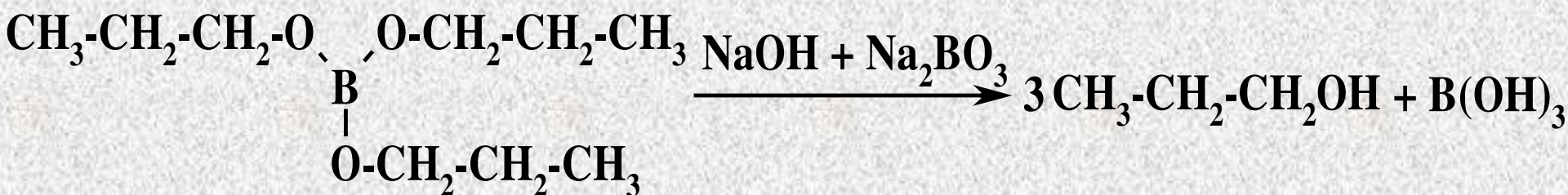
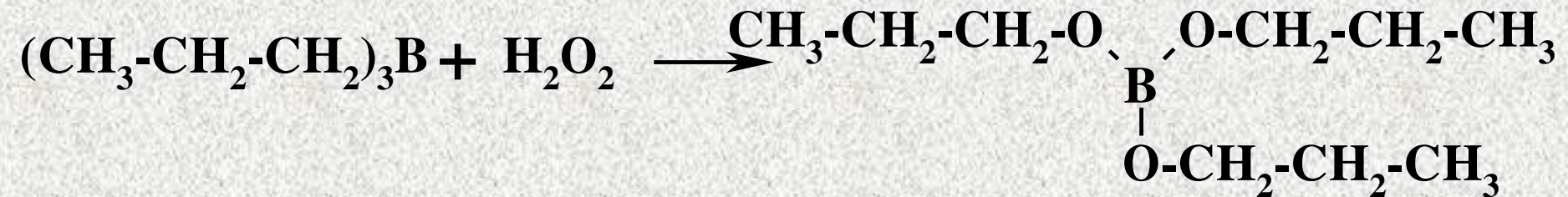
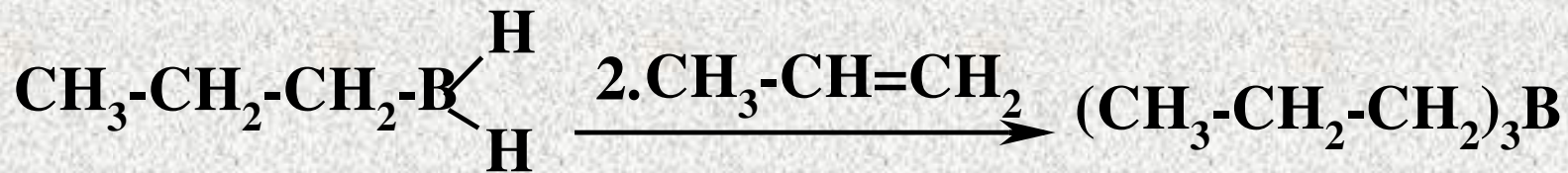
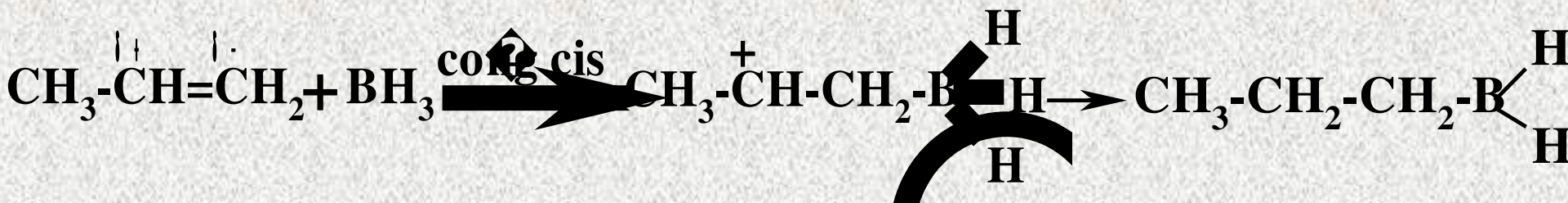
Phản ứng cộng bohidro

---

5. Phản ứng cộng bohidrua

Cơ chế

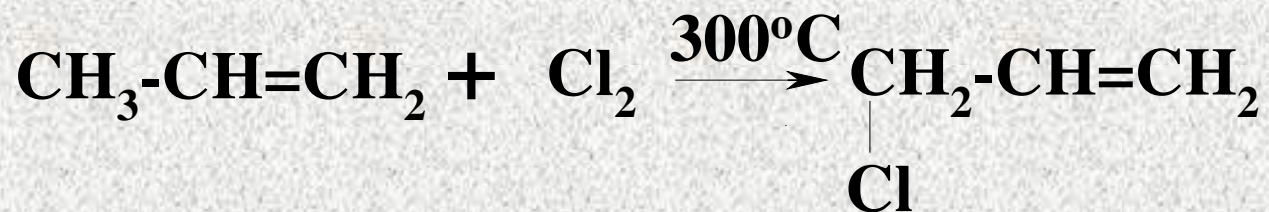
ANKEN

2. Phản ứng thế H_α

---

2. Phản ứng thế H_α

H_α linh động, dễ thế bằng halogen

ANKEN

Phản ứng oxi hóa

Phản ứng oxi hóa

Oxi hóa anken bằng percacboxylic tạo hợp chất diol

Oxy hóa với $KMnO_4$

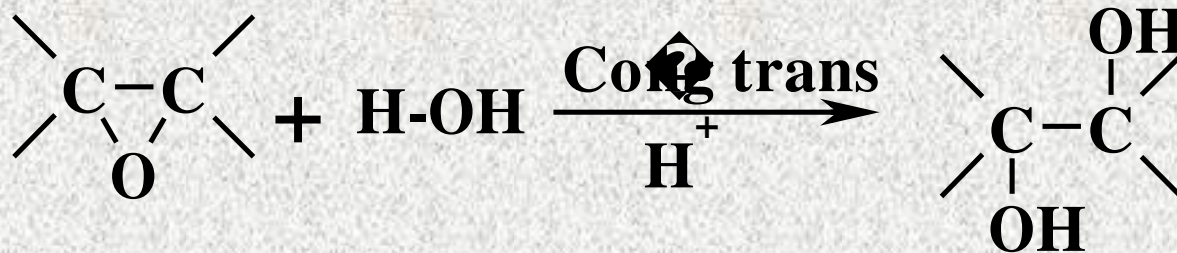
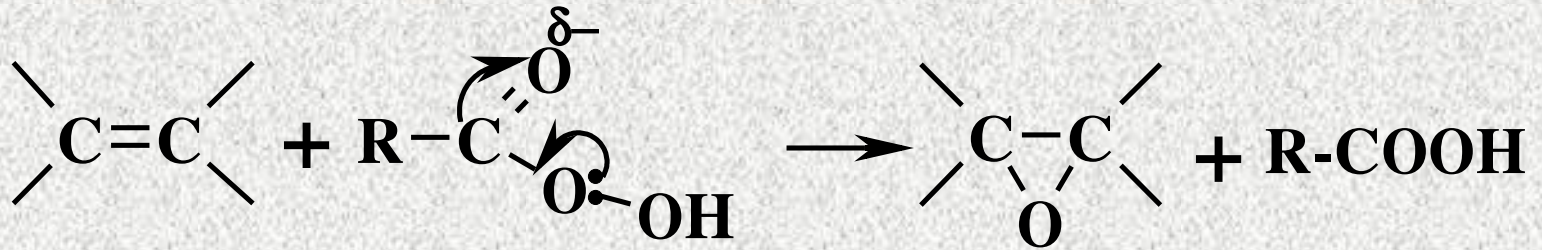
Oxy hóa với ozon

ANKEN

Phản ứng oxi hóa

Oxi hóa anken bằng percacboxylic tạo hợp chất diol

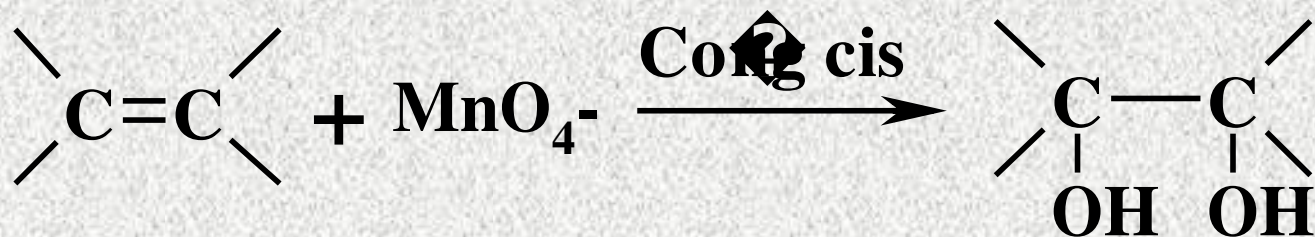
ANKEN

Phản ứng oxi hóa

Oxy hóa với $KMnO_4$

Oxy hóa với $KMnO_4$ loãng, nhiệt độ thấp, pH=7

Sản phẩm là hợp chất diol

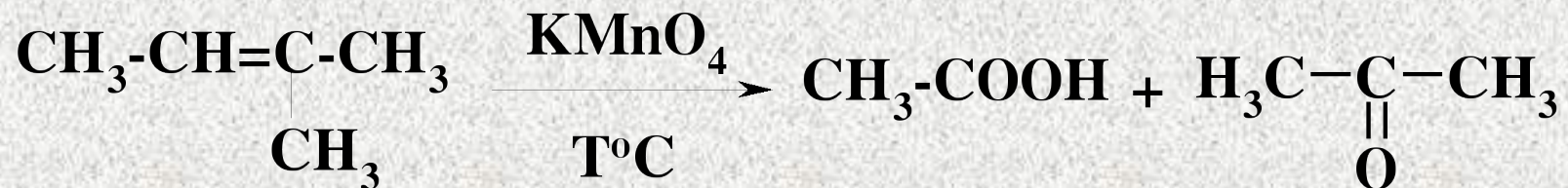
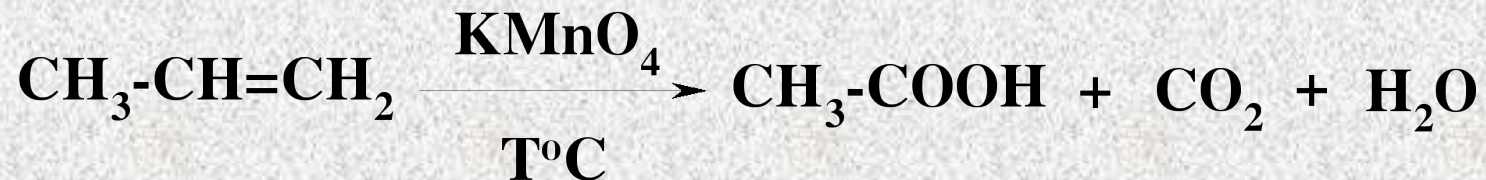
ANKEN

Phản ứng oxi hóa

Oxy hóa với $KMnO_4$ đặc, nhiệt độ cao

Sản phẩm sinh ra là axit cacboxylic, xeton hoặc CO_2 và H_2O

ANKEN

Phản ứng oxi hóa

Oxy hóa với ozon

Sản phẩm sinh ra là xeton, andehit

